

Barişın Sesi: Arjantin'de Rock Nacional

Asim Murat Okur

1976-1983 yılları, Arjantin tarihinin en karanlık ve trajik dönemlerinden biri olarak kayıtlara geçmiştir. Bu yedi yıllık süreç, Jorge Rafael Videla önderliğindeki askeri cuntanın iktidarı zorla ele geçirdiği, sistematik devlet şiddetiyle karakterize edilen bir diktatörlük dönemidir. "Kırlı Savaş" olarak anılan bu dönem, binlerce sivilin kaçırıldığı, işkence gördüğü ve yaklaşık 30.000 kişinin zorla kaybedildiği (desaparecido) bir dönemdir. Cunta, ideolojik muhaliflerini "terörist" olarak etiketleyerek geniş bir kesimi hedef alırken, özellikle genç nüfusa nefretle saldırmıştır. Bu dönemde kaybedilenlerin %69'u 16-30 yaş aralığındaki gençlerden oluşmaktadır. Fiziksel imhanın yanı sıra, rejim medya üzerinde mutlak bir kontrol kurarak gençliğin kültürel ve politik ifade kanallarını tıkamış, böylece toplumsal hafızayı silmeye yönelik sistematik bir "kültürel karartma" politikası izlemiştir. Arjantinli gençler üzerinde derin bir psikolojik baskı ve korku iklimi

yaratılmış, bireysel özgürlükler, ifade özgürlüğü ve örgütlenme hakkı askıya alınmıştır. Tüm bu baskı ve şiddet muhalif bir kültürel formasyonun filizlenmesine ve güçlenmesine de zemin hazırlamıştır: Rock Nacional (Ulusal Rock). Bu müzikal hareket, salt bir müzik akımı olmanın ötesinde kolektif bir direnişe dönüşmüştür. Sanatçılar, sözleriyle toplumsal vicdanın sesi haline gelmiş ve besteler "özgürlük" ve "barışı" savunan gençler için birer marş niteliği kazanmıştır. Bu bağlamda, León Gieco ve Charly García gibi isimler, metafor ve alegoriyi ustaca kullanarak sansür mekanizmalarını aşmış ve alternatif bir politik söylem inşa etmeyi başarmışlardır.

Rock Nacional, Arjantin'deki politik baskı ortamında, doğrudan politik bir dil tutturmanın neredeyse imkânsız olduğu koşullarda, zengin bir metaforik dile dayanarak toplumsal muhalefetin ana taşıyıcısı haline gelmiştir. Şarkı sözleri, direniş, umutsuzluk ve kolektif umut gibi duyguları kodlayan anlam katmanlarıyla yüklüdür. Charly García'nın "Canción de Alicia en el

País" (Alice'in Ülkedeki Şarkısı) adlı eseri, bu stratejinin önemli bir örneğidir. Lewis Carroll'un "Alice Harikalar Diyarında" eserinin alegorik kullanımıyla, diktatörlük altındaki absürt ve korku dolu gündelik yaşam eleştirilmektedir.

“Estamos en la tierra de nadie / Pero es mía / Los inocentes son los culpables / Dice su Señoría, el Rey de Espadas”

“Kimsenin toprağındayız / Ama burası benim. / Masumlar suçludur, / Der Kupa Kralı Hazretleri”

Bu dörtlük, dönemin politik gerçekliğini çarpıcı bir şekilde özetler. "Kimsenin toprağındayız" ifadesi, yurttaşlık haklarının askıya alındığı, hukukun üstünlüğünün ortadan kalktığı bir “istisna” durumuna (état d'exception) göndermedir. Bunu takip eden "Ama burası benim" vurgusu, bireyin bu kayıp toprak parçası üzerindeki aidiyet iddiasını ve kimlik direnişini simgeler. "Masumlar suçludur" ilanı ise, diktatör Videla'nın adaleti tersyüz eden, her türlü muhalefeti "suç" sayan otoriter söylemini eleştirmektedir.

Direnişi yalnızca eleştiriyle değil, umutla inşa etme çabası, García'nın "No Te Dejes Desanimar" (Cesaretinin Kırılmasına İzin Verme) gibi eserlerinde de açığa çıkmaktadır. Minimalist ve tekrara dayalı sözler ("Cesaretin kırılmasına izin verme / Öldürülmene izin verme / Yaşanacak daha nice sabah var"), bireyi güçsüzleştiren korku iklimine karşı, hayatta kalma ve direnme iradesini harekete geçiren bir manifestodur.

Aynı dönemde, León Gieco'nun "Sólo le Pido a Dios" (Tanrı'dan Yalnızca Bunu İstiyorum) adlı şarkısı tüm dünyada barış isteyenlerin ilgi ve beğenisiyle karşılanmıştır. Savaşın "insanların o saf masumiyetini" ezen bir canavar olarak tasviri ve bireyin bu vahşete karşı "duyarsız kalmama" arzusu, etik bir sorumluluk çağrısıdır. Gieco'nun bu lirik duası, özgül bir rejim eleştirisinin ötesinde daha genel hümanist bir endişeyi ifade etmektedir.

Öte yandan bu müzik cuntaya bağlı güçlerin gizli gözaltı merkezlerinde (ESMA vb.) tutulan politik tutsaklara yüksek sesle ve tekrar tekrar dinletilerek işkence aracı olarak da kullanılmıştır.

Müzik ve Alternatif Kamusalın İnşası

Bireysel şarkıların retorik gücünün ötesinde, Rock Nacional'ın asıl dönüştürücü etkisi, yarattığı alternatif kamusal alanlar bağlamında ele alınmalıdır. Diktatörlüğün kamusal yaşamı felç ettiği bir ortamda, gizlice düzenlenen konserler veya evlerde plak dinleme buluşmaları politik dayanışmayı büyümüştür. Bu gizli buluşmalar, devletin dayattığı baskı ve korku ile susturulmaya çalışılan gençler arasında görünmez ve ele geçirilmesi zor dayanışma ağları örmüştür.

Diktatörlük Sonrası Dönemde Yas, Hafıza ve Toplumsal Uzlaşma Aracı Olarak Rock

1983'te demokrasiye geçişle birlikte, Rock Nacional'ın işlevi de dönüşmüştür. Bu müzik, toplumsal travmanın kamusal ifadesi, kolektif yas sürecinin bir parçası ve tarihsel hafızanın taşıyıcısı haline gelmiştir. Diğer kültürel alanlardaki (edebiyat, sinema) çalışmalara paralel biçimde Rock müzisyenleri, "Kırlı Savaş"ın açtığı yaraları deşifre etmiş, adalet arayışını sürdürmüş ve kayıpların anısını canlı tutmaya çalışmıştır.

Günümüzde bu şarkıların hala popülerliğini koruması, toplumsal hafızanın müzik aracılığıyla nasıl aktarıldığını ortaya koymakta ve "bir daha asla" (nunca más) sözünün kolektif bilincin temel unsuru haline nasıl geldiğini göstermektedir.

